

В системі розвитку кібербезпеки окремої уваги слід приділити саме освіті громадян в рамках інформаційної безпеки під час користування комп'ютером чи смартфоном в мережі Інтернет.

Дмитро Шикір,

студент 1-го курсу ОС «Магістр»

Інститут права Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

Науковий керівник - к.ю.н. доцент Н.В. Теремцова

Інститут права Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

УКРАЇНА ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Актуальність даної теми обумовлена необхідністю визначення правового статусу України в системі міжнародних відносин. Зокрема, в роботі досліджено можливість України бути суб'єктом міжнародного приватного права.

Україна може бути суб'єктом міжнародного права, наприклад, як учасниця Міжнародної угоди ООН з цукру 1992 р. Як суб'єкт міжнародних економічних відносин наша держава визнається іноземними державами. Беручи участь як суб'єкт права у міжнародній діяльності, зокрема в міждержавних організаціях (ООН, Міжнародному валютному фонді та ін.), Україна водночас може бути й суб'єктом приватноправових відносин. Це підтверджується й її нормативними актами. Положення Конституції України, Декларації про державний суверенітет, Законів України "Про економічну самостійність України", "Про зовнішньоекономічну діяльність" та інших засвідчують, що держава Україна є самостійним суб'єктом у здійсненні правовідносин з іноземними суб'єктами права. У ст. 30 Закону України "Про міжнародне приватне право" також передбачено участь держави у приватноправових відносинах з "іноземним елементом".

Україна може виступати стороною в угодах з іноземного інвестування, оренди майна за кордоном. Вона є й власником майна, розміщеного за її межами. Наприклад, Україна є власником чималої кількості посольських приміщень за кордоном, будує власні комплекси для посольств, консульств, займається ремонтом та реконструкцією представництв у багатьох державах.

У свою чергу, в Україні може розміщуватися майно іноземних суб'єктів права. Так, іноземні дипломатичні представництва, консульські установи та міжнародні урядові організації можуть самостійно придбати, орендувати, використовувати на безоплатній основі споруди та приміщення, здійснювати перебудову, добудову тощо приміщень, змінити їх призначення, орендувати земельну ділянку згідно із Положенням про порядок розміщення дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних та іноземних організацій в Україні, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 лютого 1995 р. (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997 р.).

Реалізуючи свої майнові права, Україна може бути учасником спільного підприємства (далі - СП).

Наприклад, Кабінет Міністрів України постановами № 1423 та № 13375/13 ще 1993 р. ініціював створення акціонерного товариства "Елаєнт Київ" - спільного підприємства з переробки небезпечних старих боєприпасів. Засновниками цього СП стали Уряд України, компанія "Елаєнт Тексистемс" (США) і "Рапієрбейз Лтд" (Великобританія) .

Україна може бути стороною у правовідносинах з продажу іноземним громадянам майна, цінних паперів, приміром, облігацій внутрішньої державної позики. І навпаки, держава може заборонити, вчинення певних дій. Так, до набрання чинності законодавством України про роздержавлення майна постановою Верховної Ради Української РСР "Про захист суверенних прав власності Української РСР" від 29 листопада 1990 р. було заборонено випуск та реалізацію акцій усіх державних підприємств, організацій та установ, розташованих на території України, фізичним та юридичним особам поза межами України (2, с. 245).

Україна може спадкувати майно, що знаходиться за кордоном.

Україна здійснює права та обов'язки як суб'єкт міжнародного приватного права через інших суб'єктів права. Від імені держави певні повноваження можуть надаватися Кабінету Міністрів України, Прем'єр-міністрові, Національному банку, міністерствам, відомствам. Вказані суб'єкти державної виконавчої влади реалізують державну політику у відповідній сфері економіки, представляють Уряд України за його дорученням у міжнародних організаціях.

Завдяки сприянню торговельно-економічних місій за кордоном 1996 р. було підготовлено до підпису проекти угод про співробітництво між Мінсільгосппродом, Мінлісгоспом України та відповідними міністерствами Австрії (2, с. 367).

Завдяки співпраці Торговельно-економічної місії України в Канаді з Канадською кооперативною асоціацією, Радою українських кредитних спілок Канади та Канадським агентством міжнародного розвитку здійснюється програма, фінансована канадським урядом. Вона передбачала створення 20 модельних кредитних спілок в Україні, а також навчання спеціалістів на місцях та їх стажування в Канаді.

Торговельно-економічні місії брали участь у заходах (симпозіумах, виставках, семінарах), які проводилися органами влади та управління іноземної держави, її торгово-промисловими палатами, спілками, фірмами, іншими суб'єктами господарювання.

Сьогодні, відповідно до Указу Президента України "Про деякі питання представництва економічних інтересів України за кордоном" від 8 квітня 2010 р. у складі дипломатичних представництв України за кордоном планується утворити відділи з економічних питань. У зв'язку з цим торговельно-економічні місії у складі закордонних дипломатичних установ ліквідуються.

Крім зазначених суб'єктів, функції від імені держави здійснюють і окремі посадові особи.

Так, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України "Про надання повноважень на підписання Угоди між Урядом України та Урядом Російської Федерації про створення фінансово-промислової групи "Міжнародні

авіадвигуни" від 20 березня 1995 р. заступникові міністра машинобудування, військово-промислового комплексу і конверсії після досягнення домовленості доручалося підписати від імені Уряду України зазначену Угоду, дозволивши йому в разі потреби вносити до її проекту зміни й доповнення, що не мають принципового характеру.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. містить норми, які визначають коло органів та представників, через яких діє Україна у цивільних відносинах. Вказано, що держава набуває і здійснює цивільні права та обов'язки через органи державної влади у межах їхньої компетенції, встановленої законом (ст. 170). Фізичні та юридичні особи, органи державної влади можуть виступати від імені держави за спеціальними дорученнями. Вони діють у випадках і в порядку, встановлених законом й іншими нормативно-правовими актами (ст. 173).

Держава, вступаючи у відносини з іншими суб'єктами права, самостійно відповідає за свої дії. Вона не відповідає за діяння юридичних та службових чи посадових осіб, як і вказані особи не відповідають за дії України. Так, згідно із Віденською конвенцією про цивільну відповідальність за ядерну шкоду від 21 травня 1963 р. (набрала чинності 12 листопада 1977 р.) цивільно-правовий обов'язок із відшкодування шкоди може бути покладено на державу у двох випадках. По-перше, коли вона сама вважається оператором ядерного устаткування, яким заподіяно шкоду. По-друге, коли кредитори оператора не змогли отримати від нього повного відшкодування (йдеться про субсидіарну відповідальність). Аналогічним чином, відповідальність держави як суб'єкта цивільно-правових відносин передбачено і в інших конвенціях (3, с. 457).

За своїми цивільно-правовими зобов'язаннями Україна відповідає майном, що є у її власності, а не майном, закріпленим за юридичними утвореннями та іншими суб'єктами права.

Норми про відповідальність за зобов'язаннями держави містить і Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. У законодавстві України залишився принцип відповідальності держави за своїми зобов'язаннями своїм майном. До того ж вказано, що держава не відповідає тим своїм майном, на яке

відповідно до закону не може бути звернено стягнення (ст. 174). Держава не відповідає за зобов'язаннями створених нею юридичних осіб, крім випадків, встановлених законом, а юридичні особи, створені державою, не відповідають за зобов'язаннями держави (ст. 176).

У контексті вказаного важливим є аналіз питань про норми законодавства України стосовно імунітету держави.

Оскільки в контексті аналізованої проблеми актуальними є питання, пов'язані з правосуб'єктністю України як учасниці цивілістичних відносин з "іноземним елементом", то доцільно звернути увагу на таке. Останнім часом в Україні дещо поновилося законодавство в аспекті захисту прав та інтересів України в іноземних юрисдикційних органах. Так, Указом Президента України "Про порядок здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів, розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України" від 25 червня 2002 р. затверджено Порядок здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів, розгляду в закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України.

У Законі України "Про міжнародне приватне право" від 23 червня 2005 р. зазначено, що до приватноправових відносин з "іноземним елементом" за участю держави застосовуються правила зазначеного Закону на загальних підставах, якщо інше не передбачено законом (ст. 30).

Таким чином, з вищезазначеного можемо зробити висновок, що Україна, без сумніву, є важливим суб'єктом у міжнародному приватному праві.

Список використаних джерел:

1. ЗУ «Про міжнародне приватне право». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 32, ст.422.
2. Фединяк Г.С., Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право: Підручник. 4-те вид., переробл. і допов. К.: Атіка, 2009. 500с.
3. Чубарєв В.Л. Міжнародне приватне право: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2006. 608 с.